

Cumhuriyet

DERGİ
PAZAR EKİ

ATEŞ ORGA

Müzikolog Ateş Orga ilk kez babası İrfan Orga'nın kenti İstanbul'u gezdi. Türkçe bilmeyen Orga'ya eşlik eden Emre Aracı yazdı.

■ 2. SAYFADA

HAKKÂRİ

Pazar ve cuma akşamları ana caddesinde bayrak töreni yapılan ilimiz... Oral Çalışlar'ın İstanbul-Hakkâri kültür köprüsü izlenimleri...

■ 12. SAYFADA

GÜLER'İN CAN RESİMLERİ

Şiirle sanatla yaşanırdı onların evinde.

Yeri de mutfaktı. Bir evde iki sanatçı olmaz diye bırakmıştı resmi Güler Yücel.

Aslında Bedri Rahmi atölyesindendi.

Datça'ya yerleşince ahır atölye yaptı.

Sonra da Can'ı resmetmeye başladı.

Güler'in fırçasından Can Yücel...

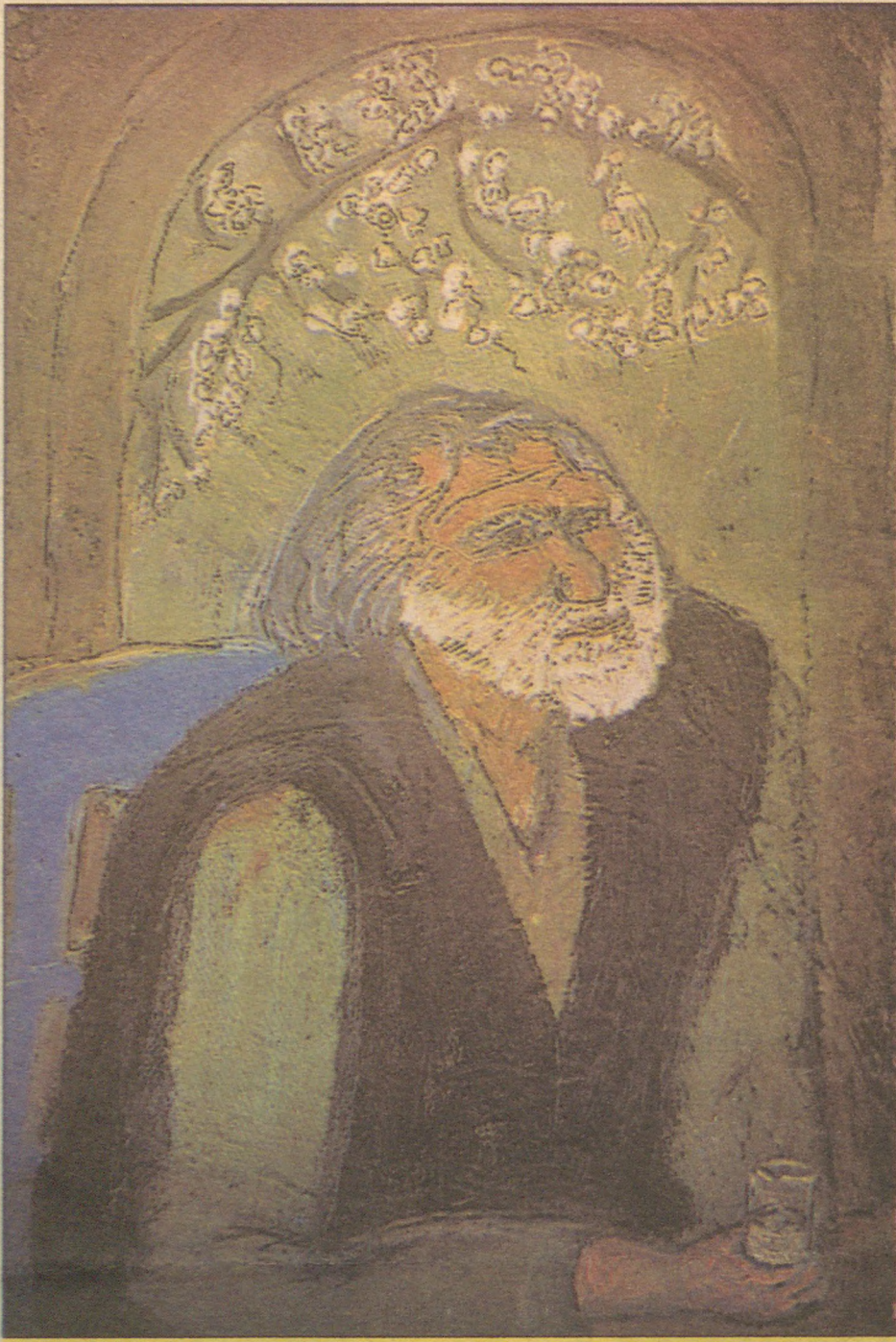
DUYGU YAZICI

*Sabah kalkıp kapıları açıyorum
Bütün herkes geliyor
Serçeler kumrular İsa çiçekleri
Bulutları çağırıyorum geliyorlar
Gökyüzü çok fena mavi
Yürüyemiyorum ayaklarım yok
Sanki bir ruhum
Sanki bir bademağ'cıyım
Benim çağlarımı yiyin
Bir kadeh rakıyla
Dünyada Can'ın yaşadığını hatırlamak için
Şerefimize*

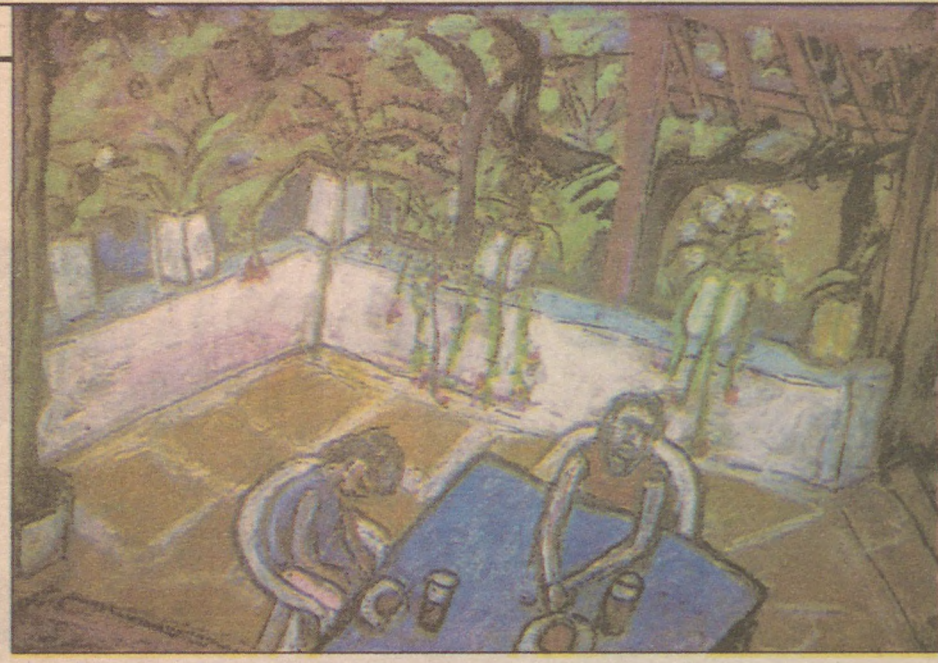
Eski Datça'daki evin kapıları hep açık. Yalnız bulutlar ve İsa çiçeklerine değil, bir gün yolunu Eski Datça'ya düşüren herkese. Can Yücel'in yazdığı gibi duruyor. Kimseye sormadan sessizce evi bulmak isteyenler için, çok uzaklardan onun yaşadığı yeri görmeye gelenler için adres kısaca şöyle: Eski Datça, Can Yücel Sokağı, günebakanlı ev.

İlk kez ağustos ayında Can şenliği sırasında Datça'ya gidenler bir sırrı paylaştılar. Can Yücel hem tepedeki deniz manzaralı mezarında yatıyordu hem de çok sevdiği evinde "yaşıyor"du. Mutfak masasının başında oturmuş şiir yazıyordu. Hastaydı, uzanmış yatağında yatıyordu. Hatta, bademağ'cının altında bütün haşmetiyle oturuyordu. Her duvardan, bir başka Can Yücel bakıyordu. Kuvvetli bir fırçadan yaratılmış Can Yücel... *Devamı 6-7. sayfada*

"Sosyalist olmuşum ne iyi ama ne belâli tesadüf.."

Can Yücel'in günbatımı krizi...

İlkbaharda Can eve geliyor.

1. Sayfanın devamı

Kimdi şairi bütün halleriyle tuvale geçiren bu ressam? Soranlar yanıtı hemen öğrendiler. Fırçanın sahibi Eski Datça'daki eve atölyesini kurup yıllar sonra boyalarına ve tuvalerine kavuşan Güler Yücel'di. Can Yücel'in 43 yılını paylaştığı karısı, sevgilisi Güler...

Ben sensiz Güler

Boğaziçinde akıntısız bir vapurum

Mesela

Yüzmeyen bir Nuh'un teknesi,

Gökyüzünden tufan tufan ateş

Cehennemden bir köşe, bir bucak

Simurglar kanat çırpıyor içinde

Dediği Güler....

Can Yücel, Güler ile olan birlikteliğini bir şiirine hayatının "güzel bir tesadüf"ü diye kaydetmişti. Güler Yücel de onunla aynı fikirdeydi.

Yaptığı birbirinden güzel Can Yücel resimlerinin bir öyküsü var mıydı? Güler Yücel'e sorduk. O da bize hem resimlerin gizini hem de ressamlık serüvenini anlattı.

"Can"la tanıştığım zaman ben şiirle değil, resimle haşır neşirdim. Esasında ben Bedri Rahmi'de okudum. Liseyi bitirdikten sonra

Akademi'ye gittim. Şanslı bir öğrenci imişim ki Bedri Rahmi'de okudum. O dönemde Bedri Bey Brüksel'deydi. Fazla atölyeye gelmiyordu ama geldiği zaman da bizi hep atölyenin dışına çıkarır, takalara bindirir gezdirirdi. Sık sık bizleri Kabataş'a götürür, resmin insan hayatındaki bakış açısını yakalattır, onu gösterirdi. Belki ben seneler sonra Bedri Bey'in bu bana çok yakın gelen öğretisini yakaladım ve sürdürüyorum.

Can'la evlendikten sonra iki sanatçının bir evde yaşamasının mümkün olmayacağını anladım. Bu yüzden de resim yapmadım.

Can ağır basmıştı. Ama fikir olarak resimden hiç kopmadım. Bir başka şehre gittiğimde her zaman ilk yaptığım şey müzelere ve resim galerilerine gitmekti. Çocukları da hep alıp götürürdüm. Mesela İngiltere'de beş sene kaldık, ne kadar galeri varsa hepsini gezdik. Çocukları büyütürken kafamda hep resimle beraberdim. Evde atölyem falan da yoktu. Evde aslında bir ressam da vardı. Kızım Su... Ben onun yanında biraz amatörüm..

Boyuna çizmişimdir. Eski defterleri karıştırınca çok çizdiğimi görüyorum. Mesela

"Can'la evlendikten sonra iki sanatçının bir evde yaşamasının mümkün olmayacağını anladım. Bu yüzden de resim yapmadım. Can ağır basmıştı. Ama fikir olarak resimden hiç kopmadım. Bu resimlere de Can'la gününbirlik yaşanan zamanları aktarmak istedim."

Can Yücel Eski Datça'nın köy kahvesinde göbek dansı izliyor.

ENGİNAR ÜZERİNE...

Çağn

Düşmüş enginarın üstüne
Bağmıyor "Yetiş, Güler Güler" diye.
Ölüme öykünüyor yine.

Güler Yücel

Kendi kendinin türbedan

Enginar keserken
Enginarların üstüne düştüm
Düştüm sırtüstü
Gök masmavi
O bana bakıyor ben ona
İşte ben burda öldüm dedim
Yeşiller arasında masmavi
Göğün altında...
Gelip geçerken iki-üç yaprak
Enginar atıverin üstüme!
Siroza iyi geliyormuş.

Can Yücel

Orhan Peker beni çok beğenirdi. Bir de rahmetli Orhan Dündar. Zaman zaman sergi bile açmak istediğim olmuştum. Orhan Dündar bana evinde her zaman bir masa ve boyalar olsun demişti. Hep sanatçılarla birlikte yaşadım. Sanal dünya diyoruz ya, bizimki de sanat dünya idi. O da bir sanal dünya idi. Onların atölyelerine giderdim. Çok seviyordum birilerinin atölyelerine gitmeyi. Resim kadar, sergi kadar onların resim yaptıkları ortamlar da bana ilginç geliyordu. Ne malzeme kullanıyorlar, nasıl üretiyorlar... Ben hep başka işler yapmışım. Çocuk eğitimi, danışmanlık...

Datça'ya yerleşince, bir odayı atölye yaptım. Ahırdı orası aslında. Can'sız dönemlerimde oraya kapanıp resim yapıyordum. Can'a gösteriyordum yaptıklarımı. Bana şöyle diyordu:

"Karı sen çok yeteneklisin, ben olmasam daha iyi olacak!"

Ama benim öyle bir iddiam yoktu. Resmi bırakmışım ya da yapmışım aldırılmazdı pek. Yaparsa yapar, yapmazsa yapmaz diye düşünürdüm. Ama Su'ya çok yardım etti, benden çok ona destek olmuştum. Atölyesi olsun, resim yapсын diye.

Can çok iyi resimden anlardı. İngiltere'de resim kritiği okuluna gitmişti. Şiir kadar resim de vardı bizim evde. Şiirle sanatla yaşadığımız bizim evde. Yeri de mutfaktı. Yemek ne kadar insanlara gerekli ise şiir de o kadar doğaldı bizim için.

Dokunmatik

Görmüyor musun

Su içiyorum

Şiir yazıyorum

Ne dokunuyorsun

Datça'daki atölyem evle yaşıttı. 6-7 senelik. Bir odanın, daha doğrusu ahırın atölye olması Can'ın da hoşuna gitmişti. Bir resim yaptığımızda ya kalkar gelirdi bakmaya, ya da ben ona götürürdüm. Şurası olmuş, şurası olmamış derdi.

Bir de şiir yazmıştı bu resimleri anlatan...

Güler resim yapmaya başladı

Bir ikisini Sütçü Zeybek'e gösterdiğinde

"İnekleri de koy içine!" dedi.

Güler de koyuyor artık

Bahçe resimleri içine

Hem sade inekleri değil

Kedileri köpekleri

Gugukçuk kuşlarını

Kargaları

Uçuş böceklerini

Kelebekleri...

Bahçe değil hayvanat bahçesi...

Resim yapamadığım zaman gözümle yakalıyorum resim yapılacak konuları. Her dakika diyemem ama, şuradan ne resim çıkabilir diye düşünüyorum hep.

Yaşanmamış hiçbir şey şiire dönüşemedi Can'ın hayatında. Ben de soyutlama yapamıyorum. Bu eksiklik mi fazlalık mı bilemiyorum. Galiba bir fazlalık. O zaman sanatla beraber yaşıyorsun, sanat da yemek içmek gibi bir ihtiyaca dönüşüyor. Can'dan da onu gördüm zaten. Benim en çok yaşadığım konu o olduğu için ben de doğal olarak onu yapıyorum. Beş on sene sonra bundan vazgeçip Can'sız resimler yapabilirim. Can'sız resimlerimi görmediniz, çünkü Can şenliğinde onlar ortada yoktu.

Resmi seven insan oldu mu sen de resmi seviyorsun. Tereddüt yapıyorsun. Onun için herkese de göstermek istemiyorsun. Bu belki de benim profesyonel olmadandan geliyor. Can'la gününbirlik yaşanan zamanları anlatmak is-

tedim bu resimlerle. Sabah kalkınca başka bir adam. Sabah sefası diye bir resim var, bu durumu anlatıyor. Adamla çok keyiflisindir. Birlikte çay, kahve içersiniz... Ondan sonra ritmi değişirdi. Güneşle ilgili bir yapısı vardı. Güneşin yukarı çıkmasıyla birlikte Can'ın hareketliliği başlardı. Gün batarken de krize girerdi. Resmimin birinde her günbatımında kadın küçülüyor, adam büyüyor, suratı abuk sabuk olmuş. Her günbatımında kendimi onun krizi karşısında küçülmüş bulurdum. Can'ın değil tabii. Her günbatımında Can kriz geçirirdi. Ama şöyle ama böyle.

O eve Can'ın yoldan gelişini anlatan üç resim yaptım. Orada kış yok aslında ama kışım, sonbaharda ve yazın eve gelişlerini yaptım Can'ın. Köşeye gelir "hu hu" derdi bana. Tabii çantalarda şişeler olurdu. Yatıp içerdi, sonra kriz yaşanırdı.

Karı şiirden anlıyor ...

Daha çok güneşle ilgili bir alışverişi vardı. Şiirleri daha çok geceleri yazardı. Gece çok uyumazdı. Sabaha karşı üçte, dörtte kalkıp şiirler yazardı. Çakırkeyifiken yazar onları. dinlendirirdi, sonra düzeltirdi. Şöyle bir şanslı tarafım var, bu yazılan bütün şiirlerin ilk dinleyicisiydim. İlk şiirini bana okurdu. Şurası sarkıyor derdim, yeniden düzeltir gelirdi. 'Şimdi nasıl?' derdi. 'Ama bu karı artık şiirden anlıyor' derdi. Dinle dinle 40 sene oldu. Ben daha önce şiir yazmayı çok büyük bir yetenek zannediyordum. Hakikaten de bir yetenek aslında. Ama öğrenilebilir bir şey olduğunu da kabul ediyordum. Yetenek çok ufak da olsa biraz olması lazım. Yazdıklarıma şiir de denmeyebilir, anlatmak ifade etmek istedim, bunlar dökülüyor kendiliğinden...

Adamı kırk yıldır tanıyordum.

İlk gördüğü günden beri adam

Hep ölümünden söz ediyordu

Doğrusu zaman zaman

Ölümden döndüğü de oluyordu.

Kadın tek o yaşasın ölmesin diye

Üstüne tir tir

Titreye

Titreye

Korkudan eridi göçtü.

Adamsa hâlâ oturmuş masada

Ölümden söz ediyor

***

Hiç bitmeyecek sanıyordum

Kavgamız, sevgimiz

Öfkemiz, aşkımız.

Hiç mi hiç.

Taa ki dün

Kitaplarının arasında

İki tel sakalını buluncaya dek

***

Kuzum n'olur: Anlatsana bana,

Nasıl bi yer şu gidip de

Dönmediğin

Toprağı var mı bastığın, ektiğin

Havası, rüzgârı

Kapısı var mı çaldığın

Anlatsana bana

Şu gidip de dönmediğin yeri.

***

Dur be ruhum

Beni azdırdığın yeter!

Yanağma yastık oldun

Üstüme yorgan serdin

Heppapatyalardan...

Altına yatıp hep ölesim geli-

yor...

Yine de bahar diyorum

Bahar bahar bahar.

Not: Can Yücel'in bütün şiirleri **Doğan Kitap**'tan yayımlanıyor. 15. kitap geçen hafta çıktı. Kitaplarda Güler Yücel ile Su Yücel'in yaptığı resimler de yer alıyor.

Güler Yücel: "Şiirlerini ilk bana okurdu. Şurası sarkıyor derdim, düzeltir gelirdi."

NE TESADÜF, NE TESADÜF! İONESCO üzre / CAN YÜCEL

Çeşme'de peydahlanmışım
Babam anam tarafından,
İkisi de iyi insanlar
Ne iyi tesadüf!
Lâleli'de doğmuşum ikiz
Ne aksi tesadüf!
Ordan babam mevkiinde sivrilince
Şişli'ye göçmüşüm
Hiç mahallede oynamamışım
Ne aksi tesadüf!
İkizimle kavga etmişim
Yatılı okula yollanmışım
Ne aksi tesadüf!
Tam oraya alışırken
Babam vekil olmuş, doğru Ankara!
Ne aksi tesadüf!
Sonra lisede harika arkadaşlar
bulmuşum
Gazi gibi, Turhan gibi, Kemal gibi
Ne iyi tesadüf!

Babamın evinde bir sürü musikişinas,
şair tanımışım
Ne iyi tesadüf!
Sosyalist olmuşum ne iyi ama ne belâli
tesadüf
Prof Rhode'yı tanımış, neler neler
öğrenmişim
Sonradan unutsam da
Ne iyi tesadüf!..
İngiltere'ye yollanmışım, ne aksi
tesadüf!
Almanya'ya gidecektim...
Uzatmayalım, Güler'i bulup evlenmişim
Ne iyi tesadüf!
Üç çocuğum oldu üçü de harika
Ne iyi tesadüf!
Şiiri seçmişim, doğru seçim
Ne iyi tesadüf!
Öleceğim yakında
Ne aksi tesadüf!

Can Yücel, çocukları Su, Güzel, Hasan, damadı Talat, torunu Narayan Can ve Güler.

SÜPÜRGE

Güler'in pazardan aldığı Mutfak duvanna çivilediği süpürge Sarşın fındırdek bir genç kız, Topuz örülmüş saçları Belinde al kuşağı Fistolu etekliğiyle Duvardan gözediyor bana Süpür - safa Hanım

Can Yücel

